

Z judikatury Nejv. a Nejv. správního soudu.

Úrazové pojištění.

(Sděluje dr. Oldřich Grec.)

K pojmu »podnik« ve smyslu úrazového zákona. Předpis pojistných příspěvků za prošlé období příspěvkové.

Podle ustálené judikatury pokládati sluší za podnik po rozumu § 1 úraz. zák. souhrn všech prací a činností, které slouží k docílení jednotného účelu podnikového. Při tom nezáleží na místní poloze jednotlivých provozoven o sobě, nýbrž jen na tom, aby jednotlivé provozovny, třeba od sebe úplně oddělené, navzájem činily nejen hospodářský, nýbrž i technicky jednotný celek (sr. Budw. 6272, 5111 A, 6677 A, 10500 A, 10967 A, 11111 A a Boh. A 278/19, 1138/22 a 5876/26). V daném případě uvedl stěžovatel ve svém dotazníku, který byl základem k vydání klasifikačního výměru, že jeho závod (odborné truhlářství) složen je ze dvou oddělení, a to ze strojovny na obrábění dřeva, která jest umístěna v přízemí, a z dílny truhlářské v prvním poschodí, a že nevedl dosud zvláštní mzdové záznamy pro každé toto oddělení. Již z údajů tohoto dotazníku plyne jasně, že běží o jediný podnik truhlářský, který složen jest ovšem ze dvou oddělení, jinak od sebe úplně oddělených. Na základě těchto údajů uznala pak úrazová pojišťovna dělnická v Praze podnik tento jakožto podnik živnostenský s motorem (sr. § 1, odst. 4., č. 2 úraz. zák.) za povinný pojištěním a zařadila jej podle titulu 425 do nebezpečenské třídy VIII. Na tom nemění nic označení podniku jako »strojního truhlářství«. Výrazem tímto, povahy technicko-administrativní, výměr ústavu jen zdůraznil, že běží o truhlářství, při němž se používá strojů, pokud se týče motorů (sr. § 1, odst. 4., č. 2 úraz. zák.), nebylo však a nemohlo býti účelem tohoto označení dáti výraz myšlence, že podrobuje se pojistné povinnosti jen truhlářství strojní, nikoliv truhlářství ruční, když přece běží jen o dvě zvláštní výrobní oddělení, jež slouží dohromady docílení jednotného účelu, totiž zhotovení zboží truhlářského prodeje schopného. Směrodatné pro klasifikaci podniků nařízení ministerstva vnitra ze dne 6. července 1914, č. 145 ř. z., rozlišuje pod tituly 425, 425a), 425b) a 426 truhlářství jako jednotný podnik podle toho, zda při něm se používá motorů čili nic. Při podnicích pak truhlářských, užívajících motorů, liší nařízení toto dále, je-li strojní obrábění dřeva jako zvláštní výrobní oddělení odděleno úplně od ručního truhlářství. Nelze však ze znění tohoto schématu, jemuž doslovně se přimyká klasifikační výměr ústavu, dovozovati, že by tu míněno bylo pouze oddělení strojní jako samostatný podnik; skutečnost, že v konkrétním případě strojní provoz jest úplně oddělen od provozu ručního, má vliv jen na otázku zařazení jednotného podniku do různých tříd nebezpečenských, pokud se týče i nebezpečenského procenta. Stěžovatel ve svých námitkách proti výměru ústavu, obsahujícímu dodatečný předpis pojistných příspěvků, vůbec nemluvil o samostatných dvou podnicích, nýbrž zdůrazňoval tam pouze, že jeho strojní dílna je naprosto samostatná a úplně oddělená od ruční dílny, a že zaměstnanci posléz uvedené dílny nepřijdou vůbec ve styk se strojní dílnou. Teprve během řízení správního zaujal stanovisko, že jest majitelem, resp. spolujednatelkem dvou podniků, aniž pro tento svůj úsudek uváděl v podstatě jiné důvody, než jaké uvedl ve svých námitkách.

Tyto skutečnosti jím namítané jsou však v daném případě zcela irrelevantní, poněvadž, jak již bylo shora doloženo, nezáleží o sobě na místní poloze, pokud se týče souvislosti nebo odloučení jednotlivých oddílů výrobních, když, jak plyne ze spisů správních a jak také stěžovatel výslovně i doznal v ministerském rekursu, v ruční dílně v I. poschodí položené dohotovují se strojně již v přízemí zpracované součástky truhlářských výrobků, takže podle povahy věci běží tu o jednotný podnik nejen s hlediska hospodářského, nýbrž i technického. Je-li tomu tak, pak podléhají úrazovému pojištění všichni dělníci podniku i tehdy, je-li rozdělen na několik oddělení a jsou-li dány předpoklady pojistnou povinností zakládající podle § 1, odst. 4., č. 2 úraz. zákona jen při oddělení jednom, v daném případě v oddělení strojním (srov. Boh. A 278/19, 1138/22 a 5876/26 z nálezů pak vídeňského správního soudu Budw. A 5111 a A 7304, které speciálně se vztahují na truhlářství strojní a ruční).

Pokud stížnost dále namítá k podpoře svého názoru o samostatných dvou podnicích, že ruční truhlářství je vlastně spoluvlastnictvím stěžovatele a jeho manželky, poznamenává Nejvyšší správní soud, že skutečnost tuto stěžovatel neuplatňoval vůbec v řízení správním jako zvláštní námítka a není zejména tato obsažena ani v ministerském rekursu, takže vzhledem k §§ 5 a 6 zákona o správním soudu se nejvyšší správní soud otázkou touto nezabývá, když ani naříkané rozhodnutí ji neučinilo předmětem judikátního výroku. Proto padají tím i další vývody stížnosti, navazující při této příležitosti na případy v různých městech se vyskytující, které v daném případě vůbec nepřicházejí ani v úvahu, že truhláři jako výhradní majitelé ručních truhlářství jsou zároveň spolujednateli společných strojoven pro truhláře. Nelze proto shledati ani vadným, ani nezákonným naříkané rozhodnutí, pokud konstatovalo, že pravoplatný výměr klasifikační vztahuje se nejen na oddělení strojní, nýbrž i ruční. Z toho pak plyne nutný důsledek v naříkaném rozhodnutí vyjádřený, že musí býti za základ výpočtu úrazových příspěvků vzata mzda všech zaměstnanců podniku, tedy i mzda zaměstnanců ručního truhlářství. Nesplnil-li podnikatel včas své povinnosti uložené mu § 21 úraz. zák. a odepřel-li předložiti výpočty o výši pojistného, vztahující se na celý podnik, pokud se týče odepřel-li ústavu předložiti mzdové záznamy, pojímající také zaměstnance ručního oddělení, jež povinen byl podle § 1 zákona ze dne 8. února 1909, č. 29 ř. z., věsti a uschovati aspoň po dobu 5 let, nelze upírati ústavu oprávnění předepsati po rozumu § 25, odst. 4. úraz. zák. a § 1, odst. 7. zákona č. 29/1909 ř. z. z úřední moci pojistné příspěvky za prošlé období příspěvkové.

Ústav vyměřil stěžovateli výměrem ze dne 26. února 1926 na podkladě revise mezdni dodatečné příspěvky pojistné za období, pojímající léta 1922 až 1925 včetně. Po této stránce namítá stěžovatel povšechně, že mohly mu býti podle § 25 úraz. zák. předepsány příspěvky pouze za poslední období příspěvkové, tedy jen za období 1925 — II. pololetí — a že konečně i ostatní předepsané příspěvky jsou promlčeny. K posléz uvedené námítce promlčení nemůže však Nejvyšší správní soud vůbec přihlížeti, poněvadž námítka takto formulovanou stěžovatel vůbec v řízení správním nevznosl, a ani žalovaný úřad otázkou promlčení se nezabýval (§§ 5 a 6 zákona o správním soudu). Na námítku, čerpanou z § 25 úraz. zák., vznesenou již v řízení správním, odpovídá žalovaný úřad uváděje, že výklad § 25, jaký mu dával stěžovatel, je mylný, a dovozuje právo na dodatečný předpis z § 1 úraz. zák. a z fakta, že stěžovatel mzdy zamlčel. Stěžovatel proti tomu vznáší jen výtka takto znějící: »... že mohly by mu býti předepsány příspěvky jen za poslední pololetí, jak výslovně vyplývá z citace § 25 úraz. zák.« Výslovil-li a dovodil-li však žalovaný úřad v naříkaném rozhodnutí, že z § 25 neplyne v daném případě, že by předpis dodatečný za více než poslední pololetí byl nezákonný, pak výtka stížnosti, formulovaná podle § 18

zákona o správním soudu, musila by obsahovati bližší rozvedení, jehož však v ní není. Proto nemohl se Nejvyšší správní soud ani touto námitkou zabývati.

Žalovaný úřad motivoval svůj postup podle odstavce 7. § 1 zákona ze dne 8. února 1909, č. 29 ř. z., skutečností, že podnikatel odepřel předložiti ústavu výplatní listiny, obsahující úhrn mezd vyplacených během sporných příspěvkových období všem zaměstnancům podniku, tedy i zaměstnancům oddělení ručního. Poněvadž však během revise mezdní předložil podle zjištění úřadu podnikatel aspoň mzdové záznamy úplné, vykazující mzdy veškerých zaměstnanců v podniku za rok 1925, byly vyměřeny příspěvky za tento rok na základě tohoto mzdového záznamu, kdežto pro léta 1922, 1924 a 1925 vzaty za základ zjištěné nemocenské příspěvky a poměr jich ke skutečným mzdám. Stěžovatel doznává sice, že zprvu odepřel dáti ústavu nahlédnouti do záznamů, v nichž zapisoval výplatu z truhlářství ručního, namítá však, že k vyzvání pojišťovny předložil později výplatní listiny za celé sporné období, na doklad čehož dal si předložení výplatních listin při revisi potvrditi. Měl proto prý za základ výpočtu pro všechna sporná období vzat býti součet mezd skutečných, uvedených v těchto výplatních listinách. Poněvadž však se tak nestalo, spatřuje v tomto postupu vadnost řízení. Vadnosti takové však Nejvyšší správní soud neshledal. Naříkané rozhodnutí vychází ze zjištění, že podatel předložil k vyzvání ústavu úplné výplatní listiny pouze za rok 1925, a vyměřil proto v cestě instanční dodatečné předpisy pojistné za tento rok na základě právě zmíněných mezdních záznamů. Pro svůj závěr měl úřad dostatečný podklad ve spisech správních. Z obsahu revisního protokolu, podnikatelem spolupodepsaného, ve spojení se zprávou pojišťovny vyplývá, že záznamy mezdní, které předložil podnikatel za léta 1924 a 1925, vykazovaly pouze mzdy oněch dělníků, kteří byli zaměstnáni u strojů. Jiných záznamů mezdních vůbec nepředložil a odepřel zejména předložiti knihu pokladní, v níž byly obsaženy podle jeho údajů také veškeré mzdy za rok 1922. Stěžovatel také sám ve stížnosti dovolává se jen výplatních listin z roku 1925 a 1925, v nichž ovšem jest obsaženo potvrzení, že byly předloženy k revisi mzdové, o výplatních listinách za léta 1922 a 1924 nemluví vůbec.

Pokud se týče speciálně výplatní listiny za rok 1925, zdůraznila nad to úrazová pojišťovna, že námitka stěžovatelova, že výplatní listina za rok 1925, předložená k revisi, obsahovala mzdy vyplacené v obou odděleních podniku, jest vyvrácena obsahem revisního protokolu odvolatelem podepsaného. K tomu sluší dodati ještě, že stěžovatel sám výslovně doznal, že předložil při revisi mezdní mzdové záznamy ze strojního truhlářství a že mzdové záznamy z ručního truhlářství nevedl. Pakli tedy žalovaný úřad vyměřil pojistné příspěvky na základě záznamů mezdních podnikatelem předložených pouze za rok 1925, nikoli však i za ostatní sporná léta a zejména také ne ani za rok 1925 proto, poněvadž měl za zjištěno, že stěžovatel předložil úplné seznamy mezdní jen za rok 1925, měl pro tento svůj postup spolehlivý podklad ve spisech správních, a výtka vadnosti v tomto směru vznesená není odůvodněna.

Zbývá přezkoumati naříkané rozhodnutí ještě ve výroku, týkajícím se výpočtu pojistných příspěvků za ostatní léta 1922, 1924 a 1925. Jak bylo již shora dolíčeno, nepředložil podnikatel za tato období vůbec úplné záznamy mezdní, ač to bylo jeho povinností, důsledkem čehož byl oprávněn ústav podle § 1, odst. 7. zákona č. 29/1909 ř. z., z úřední moci předepsati příspěvky pojistné na základě dat předešlých období příspěvkových nebo na základě jiných šetření. Za sporná léta 1922, 1924 a 1925 vzal ústav, pokud se týče i žalovaný úřad, za základ poměr skutečných mezd k nemocenským příspěvkům. Zjistil jednak výši nemocenských příspěvků za dotyčná sporná léta, jednak pak poměr nemocenských příspěvků, placených za rok 1925 v I. pololetí ke zjištěným

skutečným mzdám za I. pololetí 1925 (620 Kč 40 h k 19.271 Kč), který vypočetl cifrou 51, takže připadalo na 1 Kč nemocenských příspěvků 51 Kč mzdy skutečně vyplacené, násobil pak zjištěnou výši nemocenských příspěvků za léta 1922, 1924 a 1925 cifrou 50, kterou místo 51 volil vzhledem k možným poruchám v provozu podniku. I tomuto výpočtu vytýká stížnost vadnost, namítajíc především, že vzata byla vědomě libovolná čísllice, poněvadž prý podle vyjádření úrazové pojišťovny přihlášená mzda k nemocenskému pojištění je zpravidla nižší mzdy skutečné. Pokud by z výtky takto formulované ve srovnání s tím, co stěžovatel uvedl v řízení správním, bylo lze vyčísti, že podnikatel vytýká ústavu pokud se týče žalovanému úřadu, že měl za základ výpočtu vzít mzdu přihlášenou k nemocenskému pojištění, poznamenává k tomu nejvyšší správní soud, že § 1, odst. 7. zákona č. 29/1909 Sb. z. a n., nenařizuje, že by pojišťovna, jsou-li tu předpoklady tohoto ustanovení, směla předepsati z úřední moci příspěvky pojistné jen na základě přihlášek mzdy k nemocenskému pojištění. Zákon ponechává pojišťovně na vůli vzít za základ buď data předchozích období příspěvkových (která zde nepřicházejí v úvahu), nebo jiná šetření.

Pakli žalovaný úřad použil v daném případě za účelem vyměření příspěvků úrazových za sporná léta 1922, 1924 a 1925 kombinace dat nemocenské pojišťovny o skutečně placených příspěvcích s daty zjištěných mezd v roce 1925, kterýžto poměr za sporná léta byl snížen vzhledem k případným poruchám v podniku, nelze tento zvolený způsob vyměření pojistného z moci úřadu pokládati zásadně za nepřipustný, pokud se týče odporujícímu zákonu (sr. analogický případ Boh. A 145/19). tím méně pak lze vytýkati zvolené metodě libovolné číselné určení, jak stížnost namítá. K tomu poznamenává nejvyšší správní soud, že způsob takového vyměření může vždy podle povahy býti jen přibližným a sotva asi bude odpovídati přesně skutečnosti, tento důsledek však musí si přičísti vždy stěžovatel na svůj vrub, poněvadž odepřev předložiti úplné a správné záznamy mezdni zavinil, že úřad musí se spokojiti s výpočty aproximativními (sr. Budw. 11150 a 15305). Zda zvolený postup úřadu in concreto odpovídá přibližně skutečným poměrům v podniku, jest ovšem otázkou skutkovou, kterou může nejvyšší správní soud přezkoumati jen s hlediska § 6 zákona o správním soudu, tedy jen potud, zda zjištění úřadu o nemocenských příspěvcích, o skutečné mzdě vyplacené za určité období a o zvolené relaci nemocenských příspěvků ke skutečné mzdě nespočívá na řízení vadném, pokud se týče na zřejmě nesprávných skutkových předpokladech.

Pokud se týče správnosti zjištění těchto nemocenských příspěvků, reagoval žalovaný úřad na námitku stěžovatelovu, v tomto směru v řízení správním vznesenou, úsudkem, že k námitce té nemohlo býti přihlíženo, poněvadž tvrzení stěžovatelovo nebylo jím prokázáno. Stížnost namítá, že úsudek úřadu odporuje spisům, poněvadž stěžovatel předložil předpisy nemocenské pojišťovny v originále u stížnosti a byl proto prý důkaz v tomto směru řádně proveden. Výtka takto formulovaná je pouhým všeobecným popřením úsudku úřadu, stěžovatel však ji blíže nekonkretisoval, neudav vůbec ani, která data nemocenských příspěvků, zjištěná žalovaným úřadem za období 1922 až 1925 včetně napadá jako nesprávná, pokud se týče v kterých směrech data ta zjištěná úřadem na základě úředního dotazu u příslušné nemocenské pojišťovny neodpovídají skutečným poměrům. Při tom uvážil také nejvyšší správní soud, že ve správním řízení bylo stěžovateli sděleno vyjádření okresní nemocenské pojišťovny v K. H., takže měl příležitost konkrétně namítati, která data z nich podle názoru stěžovatelova jsou nesprávná. Pro nedostatek přesné konkretisace, jak ji požaduje předpis 1. odstavce § 18 zákona o správním soudu, se nejvyšší správní soud obsahem výtky té proto nezabýval.

(Nález Nejv. správ. soudu ze dne 2. října 1950, č. 15.096/50.)